

Dynstäppblomfluga *Paragus constrictus* Simič, 1986 i Sverige (Diptera, Syrphidae)

RUNE BYGEBJERG & MIKAEL SÖRENSSON

Bygebjerg, R. & Sörensson, M.: Blomflugan *Paragus constrictus* Simič, 1986 i Sverige (Diptera, Syrphidae). [The hoverfly *Paragus constrictus* Simič in Sweden (Diptera, Syrphidae).] – Entomologisk Tidskrift 130 (1): 31-33. Uppsala, Sweden 2009. ISSN 0013-886x.

The recently described hoverfly species *Paragus constrictus* Simič, 1986 is reported from Sweden. A few old and two new finds from the provinces of Skåne and Halland, southernmost Sweden have been done. All are from sites and habitats close to the sea indicating that it is primarily a coastal dune species. Illustrations of male genitalia and a distribution map are provided.

R. Bygebjerg, Zoologiska Muséet, Lunds Universitet, Helgonav. 3, SE-223 62 Lund. Email: rune.bygebjerg@zool.lu.se
M. Sörensson, COB (Zoologi), Lunds Universitet, Helgonav. 3, SE-223 62 Lund. Email: mikael.sorensson@cob.lu.se

I samband med genomgång av ett stort material av delvis osorterade blomflugor (Syrphidae) på Zoologiska Muséet i Lund (ZML) hösten 2006 kunde fem hanindivider av *Paragus constrictus* Simič, 1986 konstateras. Arten är tidigare inte rapporterad från Sverige och finns närmast i Danmark. De nämnda flugorna fanns i en liten låda med av Hugo Andersson delvis bestämt och utsorterat material av blomflugor, bl.a. olika *Paragus*-arter. De stod under en etikett med påskriften ”n. sp.” och var således korrekt urskiljda från den närstående arten *P. tibialis* (Fallén).

Några år dessförinnan hade andreförfattaren (MS) i egeninsamlat material upptäckt en hanindivid av en *Paragus* Latr. med avvikande genitalier (Fig. 1). Exemplet föreslades Hans Bartsch som preliminärt bestämde det till *P. constrictus*. Bestämningen har sedermera vidimerats av RB. Därtill kommer ett färskt fynd gjort av Markus Franzén. Sammanlagt är således sju individer f.n. kända från landet, samtliga hanar. Honor går f.n. inte med säkerhet att skilja från närstående arter (Doczkal 1996).

Dokumentation

De fem individerna i Zoologiska muséet i Lund (ZML) är alla mer än femtio år gamla. Tre av dem insamlades i samband med Paul Ardös stora undersökning över Diptera som lever i sanddynor och på stranden längs kusterna (Ardö 1957). Alla individer utom en är ins-

amlade i Skåne:

- Sk. Åhus 3-7/8 1930 leg. D. Gaunitz (1, ZML);
- Sk. Yngsjö, 20/7 2007 leg. M. Franzén (1, coll. MF)
- Sk. Kivik 14/7 1919 leg. O. Ringdahl (1, ZML);
- Sk. Kivik marknadsplats 10/8 1952 leg. P. Ardö & P. I. Persson (1, ZML);
- Sk. Vitemölla 10/8 1953 leg. P. Ardö (1, ZML);
- Sk. Vitemölla 18/7 2000 leg. M. Sörensson (1, coll. MS);
- Ha. Trönninge, Laxvik, Grusvik 1/7 1953 leg. P. Ardö (1, ZML).

Figur 1. Hane av dynstäppblomfluga *Paragus constrictus* Simič från Sk. Vitemölla. Längd: ca 4,5 mm.

Male of *Paragus constrictus* Simič from Vitemölla, eastern Scania. Body length: ca 4,5 mm.

Släktet *Paragus*

Släktet *Paragus* Latr. innehåller våra allra minsta och oansenligaste blomflugor, ofta endast 4-5 mm långa (Fig. 1). De är därmed tämligen svårfunna, och vanligen råkar man på dem mer av en tillfällighet. Förutom minimal storlek känns släktet lätt igen på jämbred, svart kropp med trubbig bakända, hos vissa arter prydd med en eller flera smärre röda fläckar (se Fig. 1). Ansiktet är delvis vackert guldfärgat. I världen finns ca 100 arter (Thompson 2006), varav ca 28 i Europa (Speight 2004). Från Norden (och nu även Sverige) är åtta arter kända (Haarto & Kerppola 2007), varav flertalet är knutna till solöppna ängs- och hedmarker där de kan ses sväva fram tätt över marken eller sittandes i blommor. En art, *P. punctulatus* Zett., är i vårt land nordlig och med få recenta fynd medan flertalet andra arter uppvisar en utpräglat sydöstlig utbredningsbild med splittrade, mer eller mindre lokala förekomster, ofta följande de varma, öppna sand- och hedmarkernas utbredning. Endast *P. haemorrhous* Meig. och *P. pecchiolii* Rond. (*auctt. nec majoranae* Rond.) kan hos oss sägas vara ganska vanliga och utbredda arter och förekommande i olika slags biotoper, även i fuktigare sådana.

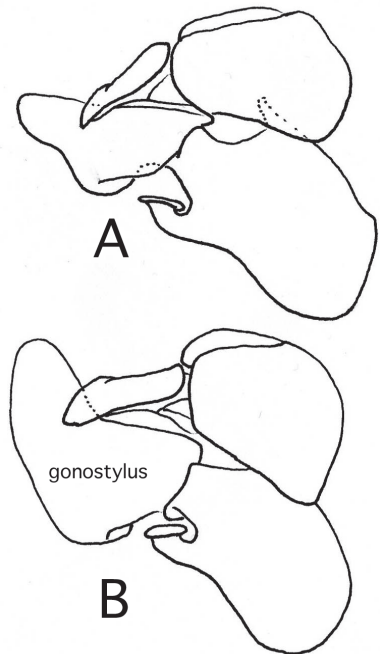
Kännetecken

Arten *P. constrictus* tillhör undersläktet *Pandasyophthalmus* Stuckenberg, 1954 som bl. a. kännetecknas av jämnt fördelad ögonbehåring (ej hopträngd i ett smalt, längsgående hårfält mitt på ögat). Dit hör även *P. haemorrhous* Meig. och *P. tibialis* (Fallén). För närvarande kan endast hanar säkert skiljas åt, och då bara på genitaliekaraktärer (Fig. 2). Hannar av *Paragus tibialis* och *P. constrictus* har i motsats till *P. haemorrhous* en kort, tvärbred 4:e sternit. Denna är längre och mindre tvärbred hos *P. haemorrhous* (se Verlinden 1991; Figs. 261-2). För ytterligare upplysningar hänvisas till Doczkal (1996).

Utbredning och levnadssätt

I Fig. 3 visas en karta över alla kända skandinaviska förekomster av *P. constrictus*. Kartan är enligt den danska faunistiska traditionen baserad på UTM-kvadrater med en storlek av 10x10 km. Nyligen har allt danskt material som ligger till grund för utbredningskartan av '*P. tibialis*' i boken "*De danske svingrefluer*" (Torp 1994) reviderats och *P. constrictus* därvid skilts ur (Bygebjerg 2004). Intressant nog visade det sig då att *P. constrictus* har sin huvudsakliga utbredning längs den jylländska västkusten medan den 'äkta' *P. tibialis* är en relativt ovanlig art med flertalet fynd i nordost.

Hur de svenska fynden skall tolkas är inte klart. Förekomsten i Halland anknuter förmodligen till de jylländska. De östskånska förekomsterna förefaller

Figur 2. Hangenitalier av släktet *Paragus* Latr. sedda från sidan. – a) *Paragus constrictus* Simič. – b) *Paragus tibialis* (Fallén) [efter Doczkal (1996)].

Male genitalia of the genus *Paragus* Latr., lateral view. – a) *Paragus constrictus* Simič. – b) *Paragus tibialis* (Fallén) [after Doczkal (1996)].

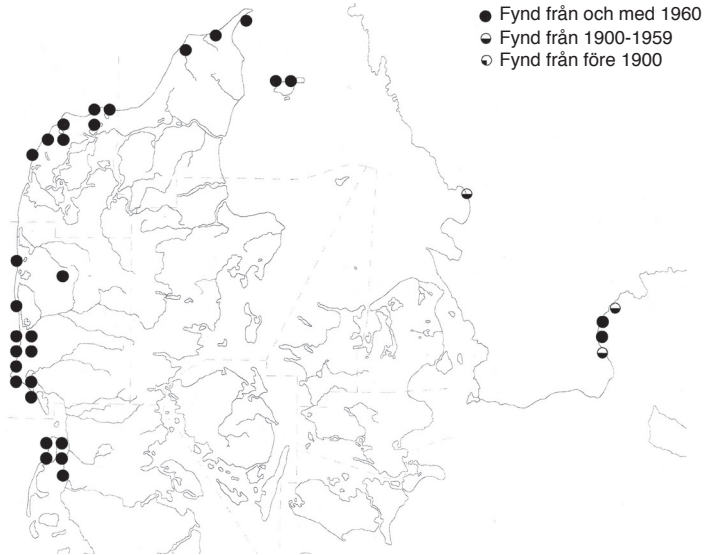
i nuläget mer eller mindre isolerade och är i så fall möjligen en rest av en äldre, kanske större förekomst längs Skånes kuster. Huruvida arten även uppträder på Skånes syd- och västkust (samt i Blekinge och kanske på Öland) återstår dock att utröna.

I övriga Europa är förekomsterna ganska få men spridda över ett relativt stort område i västra och centrala delarna. Doczkal (1996) presenterar en karta och hävdar samtidigt att *P. tibialis* är den dominerande av de två i medelhavsregionen. Norrut tycks *P. constrictus* mest uppträda i klitter längs havskusterna, men söderöver följer den de större flodernas utbredning och uppträder även i hjärtat av Centraleuropa.

I Jylland förekommer *P. constrictus* typiskt på och i anslutning till kustnära klitter, exempelvis värmegynnade fläckar med öppen sand och med vegetation av t.ex. sandstarr (*Carex arenaria*), borsttåtel (*Corynephorus canescens*), krypvide (*Salix repens*), monke (*Jasione montana*), rotfibbla (*Hypochoeris radicata*), höstfibbla (*Leontodon autumnalis*) och lavar. I Danmark är denna naturtyp minskande, bl.a. på grund av igenväxning genom ökat kvävedefall och

Figur 3. Utbredningen av *Paragus constrictus* Simič i Danmark och Sverige (se text). Fynd från tre tidsperioder är utmärkta enligt förklaring på kartan.

Distribution of *Paragus constrictus* Simič in Denmark and south Sweden. Types of markings reflect the corresponding time period of collection as shown on map: After 1960; 1900-1959 and before 1900, respectively.

hårdare reglering av sandflykt. Biotopbeskrivningen överensstämmer bra även efter svenska förhållanden. Andreförfattarens fynd vid Vitemölla gjordes på ett flackt, sandigt, ganska blomrikt exponerat hedparti några meter innanför den sterila havsstranden. På Skånes ostkust torde badgästexpansionen längs vissa populära badstränder och det överdrivet hårda slitaget som detta lokalt kan orsaka på hedens och klitternas flora, och därmed dynstäppblomflugans lufsföda, eventuellt utgöra ett potentiellt hot.

I första upplagan av sin ovan nämnda bok uppger Ernst Torp (Torp 1984:121) att, i de fall då '*P. tibialis*' [= *P. constrictus*] någon gång uppträder på samma lokaler som den vanligare *P. haemorrhous*, påträffas den oftast på de mest exponerade, sandiga partierna vid eller nära kusten medan *P. haemorrhous* gärna förekommer längre inåt land, också på sandmarker. Så är fallet exempelvis i reservatet mellan Tipperne och Skallingen i Västjylland. För den 'riktiga' *P. tibialis* saknas närmare uppgifter, men danska fynd på Ska-gens udde indikerar viss tålighet mot beskuggning även för denna art. Detta överensstämmer bra med de få iakttagelser som föreligger från Sverige, t.ex. från Uppland och Öland, där *P. tibialis* enbart påträffats på solvarma inlandslokaler, på Öland av alvkaraktär (Sörensson pers. obs.).

Biologin hos larverna är generellt dåligt känd inom släktet. Man vet dock att larverna lever som rovdjur på bladlöss, bl.a. rotlöss på lågväxande örter. Torp (1994) omnämner fynd av larver av '*P. tibialis*' på rotfibbla (*Hypochoeris radicata*). De framkläckta individerna, som nu finns på Zoologisk Museum i Köpenhamn, har kontrollerats av RB och de tillhör *P. constrictus*.

Tack

Hans Bartsch bistod vid den initiala identifieringen av *P. constrictus*, medan Roy Danielsson och framlidne Hugo Andersson gav oss möjlighet att studera HA:s *Paragus*-material. Till samtliga ett varmt tack.

Litteratur

- Ardö, P. 1957. Studies in the marine shore dune ecosystem with special reference to the dipterous fauna. – Opuscula Entomologica, Supplementum 14: 1-255.
- Bygebjerg, R. 2004. Fund af svirrefluer i Danmark i perioden 2000-2003 (Diptera, Syrphidae). – Entomologiske Meddelelser 72: 81-100.
- Doczkal, D. 1996. Schwebfliegen aus Deutschland und wenig bekannte Arten. (Diptera, Syrphidae). – Volucella 2 (1/2): 36-62.
- Haarto, A. & Kerppola, S. 2007. Suomen Kukkakärpäset ja lähialueiden lajeja [Finnish hoverflies and some species in adjacent countries]. Painopaikka, Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.
- Simič, S. 1986. *Paragus constrictus* n. sp. and other related species of the genus *Paragus* Latreille, 1804 (Diptera: Syrphidae) in Yugoslavia. – Acta Entomologica Yugoslavica 22: 5-10.
- Speight, M.C.D. 2004. Fauna Europaea: Släktet *Paragus*. – I: Pape, T. (ed.) (2004). Diptera, Syrphidae, Brachycera. Fauna Europaea version 1.3 <http://www.faunaeur.org/> [19 april 2007].
- Thompson, F.C. (ed.) 2004. Biosystematic database of world Diptera. – <http://www.sel.barc.usda.gov/Diptera/biosys.htm> [version 23 november 2005].
- Torp, E. 1984. De danske svirrefluer (Diptera: Syrphidae). Kendetegn, levevis og udbredelse. – Danmarks Dyreliv 1: 1-300.
- Torp, E. 1994. Danmarks Svirrefluer (Diptera: Syrphidae). – Danmarks Dyreliv 6: 1-490.
- Verlinden, L. 1991. Zweevliegen (Syrphidae). Fauna van België. – Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Bruxelles.